

M Fiscaal Recht
Vrije Universiteit Amsterdam

© 2024 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2216

Inhoud

Samenvatting.....	4
Scoretabel.....	5
Introductie.....	6
Procedure	6
Panel	7
Informatie over de opleiding.....	8
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden	10
Organisatie	10
Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel.....	10
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	10
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving.....	13
Standaard 3. Toetsing.....	17
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	20
Eindoordeel.....	21
Ontwikkelpunten	21
Bijlage 1. Beoogde leerresultaten	22
Bijlage 2. Opleidingscurriculum	23
Bijlage 3. Bezoekprogramma	25
Bijlage 4. Geraadpleegde materialen.....	27

Samenvatting

Beoogde leerresultaten

De masteropleiding Fiscaal Recht van de Vrije Universiteit (VU) is een academische juridische opleiding met een focus op de belastingaspecten van grensoverschrijdende ondernemingen, zoals die aan de nabijgelegen Zuidas. De masteropleiding besteedt nadrukkelijk aandacht aan de maatschappelijke verandering die deze ondernemingen ondergaan, waarbij de ESG en de circulaire economie een steeds belangrijkere rol spelen, maar ook technologische ontwikkelingen met betrekking tot het fiscale recht. Hiermee sluit de opleiding aan bij het facultaire profiel Law in Action, waarbij naast het geldende recht ook aandacht is voor de maatschappelijke impact van het recht in een nationale, Europese en internationale context, en bij de onderwijsvisie van de VU, waarin academisch burgerschap centraal staat. De opleiding onderscheidt drie afstudeerrichtingen: Directe belastingen, Indirecte belastingen en Tax & Technology. Het panel waardeert het heldere profiel van de masteropleiding Fiscaal recht, waarbij de drie richtingen zijn afgestemd op de wensen vanuit de arbeidsmarkt. Het panel is te spreken over de manier waarop het opleidingsprofiel steeds actief wordt aangescherpt naar aanleiding van recente ontwikkelingen in de beroepspraktijk.

Het panel ziet het profiel van de opleiding duidelijk terug in haar beoogde leerresultaten, die het van passend academisch niveau vindt. Volgens het panel reflecteren ze de Dublin-descriptoren voor masteropleidingen, de beroepsvereisten voor de togaberoepen en de Nederlandse Orde van belastingadviseurs. De leerresultaten zijn daarnaast goed afgestemd op het beroepenveld van de opleiding via het Domeinspecifiek referentiekader en de Raad van Advies. Net als het vorige panel adviseerde het huidige panel om leerresultaat A1 af te zwakken, die betrekking had op de mate waarin de studenten doordrongen tot de hoofdgebieden van het fiscaal recht. De opleiding heeft de leerresultaten A1 en A2 inmiddels aangepast, wat het panel waardeert. Daarmee is zijn enige bezwaar tegen de beoogde leerresultaten weggenomen.

Onderwijsleeromgeving

Naar het oordeel van het panel is de masteropleiding Fiscaal Recht goed en gedegen opgebouwd, met drie goed gekozen afstudeerrichtingen. Die sluiten goed aan bij de beroepseisen en de actuele eisen vanuit het veld, en passen ook bij het onderzoek dat aan de VU wordt gedaan. De werkvormen zijn goed gevarieerd en bieden ruimte voor de Law in Action-benadering. De opleiding stelt studenten in staat de beoogde leerresultaten te bereiken en voldoet aan de vereisten gesteld in het Convenant civiel effect en door de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs. Methodologie en schrijfvaardigheden zijn door de opleiding heen versterkt en de opleiding laat een mooie balans tussen praktijkgerichtheid en academisch gehalte zien. Het panel is verder te spreken over de samenwerking met andere universiteiten, die helder is geregeld in een samenwerkingsverband en door studenten wordt gewaardeerd. Het panel kan zich vinden in het toelatingsbeleid van de opleiding, dat passend is voor een masteropleiding Fiscaal Recht. Het vindt de begeleiding van de studenten door de opleiding heen frequent en uitgebreid, zowel in formele contactmomenten als op informele basis. Wel adviseert het panel om een formeel thesistraject in te richten, dat studenten in deze individuele fase meer ondersteunt en stuurt. Met betrekking tot het docententeam vindt het panel de kwaliteit toereikend, maar het adviseert wel in te zetten op een groei van het aantal docenten met BKO.

Toetsing

Het panel is te spreken over de gedegen vormgeving van toetsing en toetsbeleid in de masteropleiding. De toetsing is gevarieerd en passend. Het panel is positief over de standaardisering en archivering van toetsen via toetsdossiers. Het panel constateert verder dat docenten veel vrijheid hebben in het vormgeven van

toetsen, en dat zij ook zelf als eerste aan zet zijn waar het bijvoorbeeld gaat om het aanbrengen van veranderingen in de toetsvorm onder invloed van het gebruik van taalmodellen. Het panel adviseert de opleiding en de faculteit om hier meer op te sturen. De toetsing van het eindniveau is volgens het panel goed vormgegeven. Het beoordelingsformulier is inzichtelijk, mede dankzij de ruimte voor kwalitatieve feedback en toelichting die het biedt. Het adviseert de weging van subcriteria nog te herzien. De examencommissie vervult haar borgingsrol en is daarbij proactief. Het panel raadt de commissie wel aan om vaker formeel overleg te organiseren met de opleidingsdirectie, om te zorgen dat er sprake is van een structureel gesprek over toetskwaliteit.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel stelt vast dat de eindwerken en de alumni van de opleiding laten zien dat de beoogde leerresultaten worden behaald. Alumni stromen succesvol door naar diverse functies in het beroepenveld en voelen zich hier goed op voorbereid.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleiding als volgt:

Masteropleiding Fiscaal Recht

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Em. prof. mr. Tineke Cleiren, voorzitter

Dr. Fiona Schouten, secretaris

Datum: 16 juli 2024

Introductie

Procedure

Visitatie

De masteropleiding Fiscaal Recht van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) werd op 7, 8 en 9 februari 2024 door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld in het kader van de visitatiegroep Rechtsgeleerdheid I. Dit cluster bestond uit 33 opleidingen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, Nyenrode Business Universiteit, Universiteit van Amsterdam en Vrije Universiteit Amsterdam. De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. september 2018).

In opdracht van het cluster Rechtsgeleerdheid I verzorgde evaluatiebureau Academion de begeleiding van de visitatie. Fiona Schouten trad op als coördinator en secretaris. Ook Irene Conradie, Peter Hildering, Mariette Huisjes en Jessica van Rossum waren secretaris binnen het cluster. Zij zijn door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd. Voor het bezoek aan de VU was Fiona Schouten secretaris voor de bachelor- en masteropleiding Rechtsgeleerdheid, de masteropleiding Fiscaal Recht en de masteropleiding International Business Law. Irene Conradie was secretaris voor de bachelor- en masteropleiding Notarieel Recht, de bacheloropleiding Law in Society en de masteropleiding Law and Politics of International Security.

Vorbereiding

In samenspraak met de instellingen en opleidingen stelde Academion het visitatiepanel samen, rekening houdend met de expertise en onafhankelijkheid van de leden en met de consistentie binnen het cluster. De NVAO stemde op 2 januari 2024 in met de samenstelling van het panel. De coördinator instrueerde de panelvoorzitter over haar rol binnen de visitatie volgens het Profiel van de voorzitter (NVAO 2016).

De contactpersonen van de VU stelden in overleg met de coördinator een bezoekprogramma op voor het visitatiebezoek (zie bijlage 3). De Faculteit der Rechtsgeleerdheid selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarnaast bepaalde de faculteit dat het ontwikkelgesprek plaats zou vinden na afloop van het bezoek. Op basis van dit gesprek werd een apart ontwikkelverslag gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurde de opleiding een lijst van afgestudeerden van het studiejaar 2022-2023 (tussen september 2022 en augustus 2023) naar de coördinator. Uit deze lijst selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de coördinator 15 eindwerken van de masteropleiding Fiscaal Recht. Daarbij hielden zij rekening met de spreiding van de eindcijfers en de beoordelaars. Voorafgaand aan het bezoek stelde de opleiding de geselecteerde eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel. Ook zond de opleiding het panel haar zelfevaluatie-rapport en aanvullende stukken toe (zie bijlage 4).

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Kort voor de visitatie hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatie-rapport, de gelezen eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen. Ook werd het panel geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van de visitaties en de rapportage.

Bezoek

Tijdens het visitatiebezoek sprak het panel met verschillende opleidingsvertegenwoordigers (zie bijlage 3). Ook bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel beëindigde het visitatiebezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het visitatiebezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin zij de voorlopige indrukken, algemene observaties en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat intern voor binnen Academion voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar de Faculteit der Rechtsgeleerdheid met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de coördinator het naar de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Panel

Bij de clustervisitatie Rechtsgeleerdheid I zijn de volgende panelleden betrokken:

- Em. prof. mr. C.P.M. (Tineke) Cleiren, emeritus hoogleraar Straf- en Strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden (voorzitter);
- Prof. dr. E. (Elisabeth) Alofs, hoofddocent Familie- en Familiaalvermogensrecht aan de Vrije Universiteit Brussel (België);
- Prof. dr. J.N. (Jan) Bouwman, hoogleraar Belastingrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. mr. dr. L.H.J. (Maurice) Adams, hoogleraar Encyclopedie van het Recht aan Tilburg University;
- Prof. dr. M.M.T.A. (Marcel) Brus, hoogleraar Internationaal Publiekrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Em. prof. dr. H.E.G.S. (Hildegard) Schneider, emeritus hoogleraar European Law aan Maastricht University;
- Prof. mr. dr. S.E. (Steven) Bartels, hoogleraar Burgerlijk Recht aan de Radboud Universiteit;
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel, hoogleraar Europees Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. I.J.J. (Irene) Burgers, hoogleraar Internationaal en Europees Belastingrecht, en Economics of Taxation aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. mr. T. (Ton) Liefwaard, hoogleraar Kinderrechten aan de Universiteit Leiden;
- N. (Noor) Kikken BSc., bachelorstudent Fiscaal Recht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (student-lid);
- D. (David) de Wit, bachelorstudent Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- T. (Tuncay) Yazar, masterstudent Staats- en Bestuursrecht, resp. Arbeidsrecht aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- Prof. mr. dr. W.D. (Wilbert) Kolkman, hoogleraar Algemene Rechtswetenschap en Familievermogensrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. I.M. (Martje) Boekema, universitair docent Staats- en Bestuursrecht en Rechtstheorie aan de Universiteit Utrecht (referent);
- Mr. dr. J.M. (Jens) Iverson, universitair docent Internationaal Recht aan de Universiteit Leiden (referent);
- Prof. mr. dr. A.M. (Aline) Klingenberg, hoogleraar Onderwijsinnovatie, Datadelen en Communicatierecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);

- Mr. dr. W.G.M. (Willem) Plessen, emeritus universitair hoofddocent Arbeidsrecht aan de Tilburg University (referent);
- Mr. M.F. (Melita) van der Mersch, partner en advocaat Gezondheidsrecht bij Velink & De Die advocaten (referent);
- Dr. S.F.W. (Steffie) van den Bosch LL.M. MSc., universitair docent Privaat-, Zaken- en Arbeidsrecht aan de Tilburg University (referent);
- Mr. dr. E.G.D. (Emanuel) van Dongen LL.M., universitair hoofddocent Privaatrecht aan de Universiteit Utrecht (referent);
- Prof. dr. S.A.C.M. (Saskia) Lavrijssen, hoogleraar Economic Regulation and Market Governance of Network Industries aan Tilburg University (referent);
- Prof. mr. dr. A.C. (Aart) Hendriks, hoogleraar Gezondheidsrecht aan de Universiteit Leiden (referent);
- Em. prof. mr. D.F.M.M. (Niek) Zaman, emeritus hoogleraar Notarieel Ondernemingsrecht aan de Universiteit Leiden en adviseur bij Loyens & Loeff N.V. (referent);
- Mr. dr. S.N. (Simone) de Valk, universitair docent Arbeidsrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. M.D.J. (Matthijs) van der Wulp, universitair docent Fiscaal Recht en Fiscale Economie aan Tilburg University (referent);
- Mr. dr. W. (Walter) Dijkshoorn, seniorjurist bij de Directie Bestuursrechtspraak van de Raad van State (referent).

Het panel dat de masteropleiding Fiscaal recht aan de Vrije Universiteit Amsterdam beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Em. prof. mr. C.P.M. (Tineke) Cleiren, emeritus hoogleraar Straf- en Strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden (voorzitter);
- Prof. dr. E. (Elisabeth) Alofs, hoofddocent Familie- en Familiaalvermogensrecht aan de Vrije Universiteit Brussel (België);
- Prof. dr. J.N. (Jan) Bouwman, hoogleraar Belastingrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. mr. dr. L.H.J. (Maurice) Adams, hoogleraar Encyclopedie van het Recht aan Tilburg University;
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel, hoogleraar Europees Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- D. (David) de Wit, bachelorstudent Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- Prof. mr. dr. W.D. (Wilbert) Kolkman, hoogleraar Algemene Rechtswetenschap en Familievermogensrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. E.G.D. (Emanuel) van Dongen LL.M., universitair hoofddocent Privaatrecht aan de Universiteit Utrecht (referent);
- Prof. dr. S.A.C.M. (Saskia) Lavrijssen, hoogleraar Economic Regulation and Market Governance of Network Industries aan Tilburg University (referent).

Informatie over de opleiding

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	Bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	Positief
Naam van de opleiding:	Fiscaal Recht
CROHO-nummer:	66827
Niveau van de opleiding:	Master

Oriëntatie van de opleiding:	Academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	- Directe belastingen - Indirecte belastingen - Tax & Technology
Locatie:	Amsterdam
Variant(en):	Voltijd, deeltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	1 november 2024

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Organisatie

De masteropleiding Fiscaal Recht is één van twaalf opleidingen die worden georganiseerd door de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU). De masteropleiding kent een opleidingsdirecteur, die terzijde wordt gestaan door een opleidingscoördinator. De opleidingsdirecteur legt functioneel verantwoording af aan de facultair portefeuillehouder Onderwijs en is verantwoordelijk voor het curriculum, inclusief de kwaliteitszorg van de bijbehorende toetsen, de organisatie van het onderwijs (studiegids en studeerbaarheid) en het functioneren van de kwaliteitszorgcyclus van de opleiding (vak- en curriculumevaluaties, midterm reviews en visitaties). De opleiding valt onder een faculteitsbrede examencommissie en kent een eigen opleidingscommissie.

Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel

Het visitatiepanel dat de vorige boordeling uitvoerde, adviseerde de masteropleiding in zijn rapportage (2018) onder meer om Engelse taalvaardigheid op te nemen in de beoogde leerresultaten en de eindtermen af te zwakken waar het de beschrijving van de mate van beheersing van de hoofdgebieden van het fiscaal recht betrof, om ze meer in overeenstemming te brengen met de opzet van de opleiding. De opleiding heeft besloten de aanbeveling niet op te volgen. Het huidige panel kan zich hier mee verenigen wat betreft de Engelse taalvaardigheid, maar kwam met betrekking tot het afzwakken van de beoogde leerresultaten tot een andere conclusie, waarna de opleiding alsnog overging tot aanpassing. Zie standaard 1 voor een uitgebreide bespreking. Verder adviseerde het vorige panel versterking van de aandacht voor loonheffing en uitbreiding van het vak Methoden van belastingwetenschap en grondslagen van het belastingrecht en/of de omvang van de scriptie. De opleiding heeft hier opvolging aan gegeven; zie standaard 2.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Profiel

De masteropleiding Fiscaal Recht is een academische juridische opleiding waarbinnen het onderwijs sterk verweven is met de maatschappij en de rechtspraak. Hiermee sluit de opleiding aan bij het facultaire profiel 'Law in Action', waarbij een academische, reflectieve en kritische benadering van het recht centraal staat. Binnen de opleidingen die de faculteit organiseert is niet alleen aandacht voor het geldende recht (Law in the Books), maar ook voor de maatschappelijke impact van het recht in een nationale, Europese en internationale context (Law in Action).

Met deze benadering sluit de opleiding aan bij de onderwijsvisie van de VU, die wil dat haar opleidingen bijdragen aan het ontwikkelen van studenten tot geëngageerde en gewetensvol opererende academici, die grenzen verkennen en waar nodig weten te verleggen. De VU leidt, vanuit haar academische en maatschappelijke opdracht, studenten op voor de arbeidsmarkt, maar ook voor de maatschappij waarin zij hun toekomst zullen moeten waarmaken. In hun onderwijsvisies benadrukken de Vrije Universiteit en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid de waarde van academisch burgerschap: de afgestudeerde studenten beseffen dat zij deel uitmaken van de samenleving en dat hun opleiding verantwoordelijkheden meebrengt voor de samenleving. Studenten moeten zich bekwamen in het weldoordacht maken van keuzes die nodig zijn om op een verantwoordelijke wijze als academicus bij te dragen aan de maatschappij.

De masteropleiding Fiscaal Recht onderscheidt zich daarnaast door haar locatie in de nabijheid van het bedrijfsleven op de Zuidas. In samenhang hiermee legt ze de focus op de belastingaspecten van ondernemingen en is ze met name gericht op de fiscaliteit van het grensoverschrijdende ondernemen. De studenten worden opgeleid met een ondernemingsrechtelijke en internationale blik. Met deze focus sluit de opleiding goed aan bij het onderzoek binnen het Zuidas Instituut voor Financieel en Ondernemingsrecht (ZIFO) aan de VU en het VU NEXUS Centre for Multinational Taxation. De masteropleiding besteedt nadrukkelijk aandacht aan de maatschappelijke verandering die de ondernemingen ondergaan, waarbij ESG-standaarden (Environmental, Social en Governance) en de circulaire economie een steeds belangrijker rol spelen, maar ook technologische ontwikkelingen met betrekking tot het fiscale recht. Op deze manier vult de masteropleiding het facultaire Law in Action-profiel in. De opleiding is verder een van de weinige eenjarige masters fiscaal recht in Nederland zonder voorafgaande fiscale bachelor. Dat resulteert in een gemengde studentengroep met diverse vooropleidingen en achtergronden.

De opleiding onderscheidt drie afstudeerrichtingen: Directe belastingen, Indirecte belastingen en Tax & Technology. In alle drie worden studenten opgeleid tot vakbekwame fiscalisten die werkzaam kunnen zijn op verschillende gebieden van het fiscale 'speelveld': (i) in het bijstaan van belastingplichtigen, (ii) als belastinginspecteur, (iii) als rechter, (iv) als beleidsmedewerker/wetgevingsjurist bij het Ministerie van Financiën, (v) als fiscalist bij lagere overheden, zoals gemeenten of provincies, (vi) als in-house fiscalist bij een bedrijf of instelling, zoals een pensioenfonds, universiteit, etc., of (vii) als fiscalist bij een internationale instelling (OESO) of de Europese Commissie.

De opleiding voldoet aan de nationale benchmark zoals deze is neergelegd in het Domeinspecifiek Referentiekader (2015). Ze leidt in combinatie met een passende bacheloropleiding op voor de zogenaamde togaberoepen. De vereisten voor deze beroepen – zoals verwoord in het Convenant civiel effect tussen de juridische faculteiten, de Raad voor de Rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten – zijn in de afstudeerrichtingen verwerkt (zie ook standaard 2). Voorts is het programma afgestemd op de eisen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), zodat afgestudeerden toegang hebben tot het lidmaatschap van de NOB. De opleiding kent een eigen Raad van Advies (RvA) die de aansluiting van profiel, eindtermen en inhoud bij de behoeftes van de arbeidsmarkt garandeert en die nauw bij de opleiding betrokken is. Zo zijn adviezen van de RvA een belangrijke inspiratie geweest om voldoende aandacht te besteden aan ethiek, en aan technologische aspecten van het fiscale recht, wat mede geleid heeft tot de afstudeerrichting Tax & Technology.

Het panel waardeert het duidelijke profiel van de opleiding. De opleiding richt zich naar het facultaire en universitaire profiel, wat het panel een goede zaak vindt. Volgens het panel is Law in Action een aantrekkelijk profiel, passend bij een academische opleiding. Het panel constateerde tijdens het visitatiebezoek dat de term binnen de faculteit op verschillende manieren kan en mag worden geïnterpreteerd. Ze kan zowel aandacht voor beroepsvaardigheden en inhoudelijke aansluiting bij de praktijk behelzen als aandacht voor empirische onderzoeksmethoden in het onderwijs, een thema dat van de faculteit verhoogde aandacht krijgt dankzij hiervoor bestemde gelden vanuit het Sectorplan Rechtsgeleerdheid. Het panel waardeert het feit dat binnen de masteropleiding Fiscaal Recht Law in Action wordt ingevuld via praktijkgerichtheid, de incorporatie van technologische aspecten en aandacht voor ESG en ethiek. De drie afstudeerrichtingen zijn afgestemd op de wensen vanuit de arbeidsmarkt, onder meer via de actieve RvA, en de opleiding voldoet aan de beroepsvereisten vanuit de togaberoepen en de NOB. Het panel is positief over de manier waarop het opleidingsprofiel steeds actief wordt aangescherpt naar aanleiding van recente ontwikkelingen.

Beoogde leerresultaten

De visie en profilering van de opleiding zijn verwoord in tien gedeelde beoogde leerresultaten (zie bijlage 1), die beschrijven wat een student zich aan het einde van de opleiding dient te hebben eigengemaakt. Deze leerresultaten weerspiegelen duidelijk de Dublin-descriptoren voor masteropleidingen en zijn in lijn met het Domeinspecifiek referentiekader en met de beroepsvereisten vanuit de togaberoepen en de NOB. Het vorige panel adviseerde dat de opleiding eindterm A1 zou afzwakken, die van ‘diepgaande kennis van en inzicht in de hoofdgebieden van het fiscaal recht’ spreekt. De opleiding heeft dit niet gedaan omdat zij de overtuiging had dat afgestudeerden wel degelijk kunnen beschikken over diepgaande kennis in de hoofdgebieden met betrekking tot ondernemingen. Het vorige visitatiepanel adviseerde daarnaast om in de beoogde leerresultaten het niveau van Engelse taalvaardigheid aan te duiden dat studenten dienen te behalen. Volgens de opleiding is het gezien de focus op het Nederlandse fiscale recht, waarbij wetteksten en jurisprudentie in de Nederlandse taal zijn opgesteld, niet reëel om binnen het curriculum een bepaald niveau aantoonbaar te realiseren.

Het panel kan zich vinden in de beoogde leerresultaten, die de focus van de opleiding goed weerspiegelen en van passend academisch masterniveau zijn. Het kan zich goed vinden in het besluit van de op Nederlands recht gerichte opleiding om geen beoogd niveau van Engelse taalvaardigheid op te nemen in de eindtermen. Het panel bracht tijdens de visitatie echter hetzelfde advies uit als het vorige panel met betrekking tot het bijstellen van eindterm A1. In de ogen van het panel kan een student alleen diepgaande kennis van en inzicht in de hoofdgebieden van het fiscaal recht verwerven wanneer die meerdere afstudeerrichtingen combineert. Hoewel dit zeer gebruikelijk is onder studenten (zie standaard 2), garandeert dit niet dat iedere student de eindterm daarmee altijd behaalt. Na een prettig en constructief gesprek hierover tussen panel en opleiding besloot het opleidingsmanagement de eindtermen A1 en A2 aan te passen. Na het visitatiebezoek, op 5 maart 2024, ontving het panel van de faculteit een formele bevestiging hiervan. Per studiejaar 2024-2025 spreken eindtermen A1 en A2 nu van ‘diepgaande kennis van en inzicht in *het merendeel van de hoofdgebieden van het fiscaal recht*’ en ‘inzicht in de samenhang tussen *het merendeel van de hoofdgebieden van het fiscaal recht*’. Dit wordt in de betreffende OER vastgelegd. Het panel is positief over deze wijziging, en is net als het vorige visitatiepanel van mening dat de beoogde leerresultaten ook in deze nieuwe formulering het juiste ambitieniveau vertonen voor een masteropleiding Fiscaal Recht.

Overwegingen

De masteropleiding Fiscaal Recht van de Vrije Universiteit is een academische juridische opleiding met een focus op de belastingaspecten van grensoverschrijdende ondernemingen, zoals die aan de nabijgelegen Zuidas. De masteropleiding besteedt nadrukkelijk aandacht aan de maatschappelijke verandering die deze ondernemingen ondergaan, waarbij de ESG en de circulaire economie een steeds belangrijkere rol spelen, maar ook technologische ontwikkelingen met betrekking tot het fiscale recht. Hiermee sluit de opleiding aan bij het facultaire profiel Law in Action, waarbij naast het geldende recht ook aandacht is voor de maatschappelijke impact van het recht in een nationale, Europese en internationale context, en bij de onderwijsvisie van de VU, waarin academisch burgerschap centraal staat. De opleiding onderscheidt drie afstudeerrichtingen: Directe belastingen, Indirecte belastingen en Tax & Technology. Het panel waardeert het heldere profiel van de masteropleiding Fiscaal recht, waarbij de drie richtingen zijn afgestemd op de wensen vanuit de arbeidsmarkt. Het panel is te spreken over de manier waarop het opleidingsprofiel steeds actief wordt aangescherpt naar aanleiding van recente ontwikkelingen in de beroepspraktijk.

Het panel ziet het profiel van de opleiding duidelijk terug in haar beoogde leerresultaten, die het van passend academisch niveau vindt. Volgens het panel reflecteren ze de Dublin-descriptoren voor masteropleidingen, de beroepsvereisten voor de togaberoepen en de Nederlandse Orde van belastingadviseurs. De leerresultaten zijn daarnaast goed afgestemd op het beroepenveld van de opleiding

via het Domeinspecifiek referentiekader en de Raad van Advies. Net als het vorige panel adviseerde het huidige panel om leerresultaat A1 af te zwakken, die betrekking had op de mate waarin de studenten doordrongen tot de hoofdgebieden van het fiscaal recht. De opleiding heeft de leerresultaten A1 en A2 inmiddels aangepast, wat het panel waardeert. Daarmee is zijn enige bezwaar tegen de beoogde leerresultaten weggenomen.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 1 voldoet.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Curriculum

In de masteropleiding Fiscaal Recht volgen de studenten onafhankelijk van hun afstudeerrichting dezelfde gedeelde vakken (33 EC). Met deze fiscale vakken rondom thema's als Vennootschapsbelasting en Omzetbelasting komt de opleiding tegemoet aan de NOB-eis (30 EC fiscale vakken op masterniveau). Ook voldoet de opleiding in combinatie met het juiste vakkenpakket in de bacheloropleiding aan de eis rondom verdieping (10 EC) die bestaat voor het behalen van het civiel effect. Binnen de gedeelde vakken is ook plaats ingeruimd voor een vak over methoden, grondslagen en ethiek. De keuze voor de richting Directe of Indirecte belastingen of op Tax & Technology komt tot uiting in de resterende vakken (18 EC) en in de onderwerpkeuze van de scriptie (9 EC). Zie bijlage 2 voor een schematisch overzicht van de curricula.

De opleiding Fiscaal Recht wordt gevolgd door studenten die meerdere opleidingen volgen en/of al in de beroepspraktijk werkzaam zijn. Om aan de behoeften van deze studenten tegemoet te komen, kent de opleiding een flexibele opbouw. De opleiding heeft zowel een voltijd- als een deeltijdvariant. Deeltijdstudenten volgen het onderwijs samen met de voltijdstudenten. Deeltijders bepalen zelf, al dan niet na advies vanuit de opleiding, in welke volgorde zij de verschillende vakken over de verschillende jaren verdelen. Studenten kunnen daarnaast in de opleiding instromen in september of februari. Studenten die per 1 februari instromen volgen de vakken samen met de studenten van de september-instroom. Dat betekent dat zij de vakken dus in een andere volgorde volgen. Studenten kunnen op elk moment tijdens de studie starten met het scriptietraject.

Studenten kiezen in de opleiding tussen drie afstudeerrichtingen (18 EC). Daarbij besteedt Directe belastingen ruim aandacht aan internationaal en EU-belastingrecht, in lijn met de focus op internationale ondernemingen. Op advies van het vorige visitatiepanel is er een apart vak Loonheffingen (3 EC) ontwikkeld, een onderwerp dat voorheen op meer summiere wijze aan bod kwam binnen het door alle richtingen gevolgde vak Inkomstenbelasting niet-winst.

De afstudeerrichting Indirecte belastingen wordt verzorgd in samenwerking met twee andere universiteiten (Maastricht en Tilburg). Het veld van indirecte belastingen geldt in het overheidsbeleid, de wetgeving en de uitvoeringspraktijk als een groeiend aandachtsgebied. Dat heeft geleid tot het vormen van zelfstandige specialistengroepen op het terrein van de indirecte belastingen. Daarmee ontstond ook de vraag naar een specialistische opleiding op dit terrein. Op initiatief van Tilburg University is een samenwerkingsverband opgestart tussen Tilburg University, Maastricht University en de Vrije Universiteit Amsterdam, met als doel gezamenlijk een 'indirecte belastingen'-variant aan te bieden binnen de bij deze universiteiten reeds

bestaande fiscale masteropleidingen. Enkele fiscale ondernemingen en het Ministerie van Financiën sponsoren de variant met kennis, mensen en middelen. Deze sponsoring is vastgelegd in een overeenkomst die het panel inzag en die wetenschappelijke integriteit in de opleiding garandeert. Concreet houdt de variant voor de VU-studenten in dat zij drie verdiepingsvakken volgen van elk 6 EC op het gebied van de indirecte belastingen. Ze kiezen uit vier vakken die aan TiU, MU en VU worden aangeboden.

De nieuwste afstudeerrichting, Tax & Technology, is in 2018-2019 van start gegaan en speelt in op de tendens dat fiscale autoriteiten technologie inzetten om compliance te vergroten. Daarbij kan gedacht worden aan het verzamelen en beheren van fiscale (big) data om een juiste belastingafdracht te bewerkstelligen en fraude op te sporen. Tevens vindt er digitalisering plaats van het berichtenverkeer tussen belastingdiensten en belastingplichtige. Ook het bedrijfsleven gebruikt technologie om fiscale processen te optimaliseren en te voldoen aan rapportageverplichtingen. Op initiatief van de VU is een samenwerkingsverband opgestart met Tilburg University met als doel gezamenlijk een 'Tax & Technology'-variant aan te bieden op de bij deze universiteiten reeds bestaande fiscale masteropleidingen. Enige tijd later is ook Maastricht University toegetreden tot het samenwerkingsverband. Concreet houdt de variant voor de VU-studenten in dat zij drie verdiepingsvakken volgen van elk 6 EC. Eén daarvan wordt in Tilburg verzorgd.

De opleiding draagt zorg voor passende en afwisselende werkvormen (o.a. tentamens, schrijfopdrachten, mondelinge presentaties), waarbij ze enerzijds zorgt dat het academisch gehalte gewaarborgd is en anderzijds de praktijk nadrukkelijk als inspiratiebron benut. Docenten hebben doorgaans een connectie met die praktijk en putten hieruit voor het onderwijs. Studenten brengen ook eigen thema's in ter discussie in het onderwijs. Op deze manier kunnen zij, ondanks de beperkte keuzeruimte in de master (namelijk die voor een afstudeerrichting en, in Indirecte belastingen, voor 3 van 4 keuzevakken), hun eigen stempel drukken op hun opleiding. Studenten die het panel sprak, waren positief over de ruimte die zij hierin ervoeren.

In gesprek met de docenten van de opleiding begreep het panel dat zij bewust aansluiten bij de focus op ethiek, ESG en Law in Action die de opleiding nastreeft. Dit gebeurt bijvoorbeeld door uitstapjes naar de praktijk of bijzondere werkvormen, zoals een masterclass belastingverdragsonderhandeling binnen Internationaal belastingrecht (afstudeerrichting Directe belastingen). Studenten onderhandelen daarbij in teams, waarbij ze westerse en niet-westerse landen vertegenwoordigen, en ontwikkelen zo bewustzijn van maatschappelijke en internationale belangen. In Tax & Technology komen maatschappelijke en ethische discussies aan de orde. Het panel merkt wel dat de keuze voor werkvormen en vooral de manier waarop Law in Action in de opleiding wordt ingevuld, vaak overgelaten wordt aan de coördinatoren van de verschillende vakken. Het panel vindt deze bottom-up benadering op zich positief, maar wijst er wel op dat dergelijke vernieuwingen ook 'van bovenaf' goed moet worden ingeregeld en geborgd om te voorkomen dat ze te zeer van individuen afhankelijk worden en te zorgen dat ze volledig in de opleiding opgenomen worden. Het opleidings- en facultair management hebben hierin dus een sturende rol te vervullen.

De masteropleiding is sterk beroepsgericht, maar ook nadrukkelijk academisch. Op basis van de vorige visitatie heeft de opleiding het academisch gehalte nog versterkt. Het vorige panel adviseerde om het methodenvak en de scriptie omvangrijker te maken (nu 9 EC). De opleiding heeft dit niet bewerkstelligd, mede door facultaire richtlijnen, die alleen uitbreiding met 3 EC toestaan. De opleiding slaagde er niet in hiervoor voldoende ruimte vrij te spelen, omdat dit te zeer ten koste zou gaan van de huidige inhoud van de opleiding. De opleidingsdirectie heeft er daarom voor gekozen om door de diverse vakken heen meer aandacht te besteden aan de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden, door extra toegevoegde essayopdrachten.

Het panel heeft uitgebreid met de opleiding en haar studenten en alumni gesproken over de inhoud en structuur van de masteropleiding. Het vindt dat de opleiding goed en helder opgebouwd is en dat de verschillende afstudeerrichtingen de beoogde leerresultaten (in bijgestelde vorm, zie standaard 1) afdekken. De drie tracks sluiten goed aan bij de beroepseisen en de actuele eisen vanuit het veld, en passen ook bij het onderzoek dat aan de VU wordt gedaan. De werkvormen zijn goed gevarieerd en bieden ruimte voor de Law in Action-benadering. Het panel waardeert ook dat de opleiding mogelijkheden biedt voor extra uitdaging met de extra-curriculaire, selectieve Research Track (18 EC). Hierin wordt juridisch onderzoek op gespecialiseerd niveau onderwezen.

Het panel heeft zich ervan vergewist dat methodologie en schrijfvaardigheden door de opleiding heen versterkt zijn en kreeg dit door studenten en alumni bevestigd. Het is hierover positief en stelt vast, mede op basis van de kwaliteit van de eindwerken (zie standaard 4), dat de opleiding een mooie balans tussen praktijkgerichtheid en academisch gehalte laat zien. Het panel is verder te spreken over de samenwerking met de andere universiteiten, die helder is geregeld in een samenwerkingsverband en door studenten wordt gewaardeerd. Dankzij deze samenwerking worden bijzondere afstudeerrichtingen gerealiseerd waar vraag naar is vanuit het werkveld. Het panel waardeert ook de transparante vastlegging van de sponsoring door externe partijen bij Indirecte belastingen.

Studeerbaarheid en studiebegeleiding

Zoals eerder vermeld kent de masteropleiding een diverse instroom van studenten met een juridische dan wel een (bedrijfs)economische achtergrond, die tijdens hun studie vaak al in de beroepspraktijk aan de slag gaan. De opleiding laat studenten toe die een academische bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid of Notarieel Recht hebben afgerond met ten minste 9 EC aan (bedrijfs)economische vakken, een bacheloropleiding Fiscaal Recht met ten minste 9 EC aan (bedrijfs)economische vakken en ten minste 9 EC aan privaatrechtelijke vakken, of een bacheloropleiding Economie, Bedrijfseconomie, Bedrijfskunde, International Business Administration of vergelijkbaar met ten minste 9 EC aan privaatrechtelijke vakken. Ook moeten studenten aantoonbaar beschikken over voldoende elementaire kennis van het belastingrecht op basisniveau (een inleidend vak belastingrecht en/of relevante werkervaring). De opleiding laat ook studenten toe met een hbo-bachelorgraad Rechten in combinatie met een eindcertificaat van het schakelprogramma Fiscaal Recht van de Open Universiteit. Tot slot kunnen ook studenten instromen degenen die in het bezit zijn van een bedrijfseconomische hbo-bachelorgraad en die een schakelprogramma hebben afgerond dat aantoonbaar toegang geeft tot een masteropleiding Accountancy dan wel Fiscaal Recht van een Nederlandse universiteit, waarbij ten minste 9 EC aan (bedrijfs)economische vakken en ten minste 9 EC aan privaatrechtelijke vakken op universitair niveau zijn behaald.

Studenten stromen in september of februari in. Dit levert volgens evaluaties en onderzoek door de opleiding geen problemen op waar het de studeerbaarheid betreft, omdat er in het ontwerp en de inhoudelijke keuzes van de vakken rekening mee wordt gehouden. Sommige februari-instromers starten met hun scriptie voor en tijdens periode 5 en 6. Andere beginnen met hun scriptie tijdens of na afloop van het september-februari blok. Zij gebruiken periodes 5 en 6 dan bijvoorbeeld voor stages of (keuze)vakken. De opleiding is ook in deeltijd te volgen, waarbij de student zelf de volgorde van vakken bepaalt in overleg met de opleiding.

Bij de start van de studie worden de studenten uitgenodigd voor een individueel kennismakingsgesprek met één van de docenten. Halverwege het jaar vindt een voortgangsgesprek plaats. Indien daartoe aanleiding bestaat, zijn er individuele vervolggesprekken. Daarmee zorgt de opleiding dat studenten die onvoldoende voortgang boeken extra begeleiding krijgen, maar ook dat studenten die excellent presteren worden uitgedaagd en de mogelijkheden aangrijpen die de opleiding hen biedt.

Studenten kunnen ook terecht bij een studieadviseur van de faculteit. Die informeert, adviseert en begeleidt studenten bij studiegerelateerde vragen en/of problemen en persoonlijke omstandigheden die van invloed zijn op de studie. Indien nodig verwijst de studieadviseur door naar andere vormen van hulp of begeleiding, binnen of buiten de VU. De facultaire afdeling Career Services brengt studenten, faculteit, alumni en bedrijfsleven met elkaar in contact. Studenten kunnen hier terecht voor al hun loopbaanvragen. De opleiding kent een fiscale studievereniging (FSVU) die sociale bijeenkomsten organiseert voor studenten en docenten. Het panel waardeert deze specifieke vorm van begeleiding.

In gesprek met studenten en alumni begreep het panel dat zij de begeleiding als intensief en uitgebreid ervaren. Los van de formele contactmomenten prezen de studenten de laagdrempelige toegang tot de opleidingscoördinator en andere docenten. Zij ervaren de opleiding als uitdagend, maar mede dankzij de begeleiding goed te doen. De docenten en de opleidingscoördinator denken daarbij mee met de student en geven hulp en advies op maat, wat de studenten erg waarderen. De korte lijntjes tussen studenten en de opleiding leiden ertoe dat zij ook buiten de georganiseerde momenten de weg naar hun docenten weten te vinden. Door de samenwerking met andere universiteiten is het voor studenten ook gemakkelijk om via hun eigen docenten met experts elders in contact te treden.

De opleiding kent nauwelijks studenten die binnen een jaar afstuderen (minder dan 10% in de afgelopen jaren). Enerzijds is dit te wijten aan het feit dat veel studenten besluiten een tweede masteropleiding te volgen en bewust de afstudeerdatum van de masteropleiding Fiscaal Recht uitstellen omwille van de hoogte van het collegegeld. Veel studenten besluiten ook of om een extra track en/of extra keuzevakken te volgen binnen de opleiding, wat vertragend werkt. Anderzijds wordt er vanuit de arbeidsmarkt aan studenten getrokken. Dat betekent dat veel studenten al tijdens de opleiding een baan krijgen aangeboden en hun scriptie uitstellen of niet afronden. Met een speciaal ingezette studieadviseur probeert de opleiding de langstudeerders in kaart te brengen. Zij heeft al met een aantal studenten contact gelegd, al is het effect daarvan nog niet goed vast te stellen.

Het panel kan zich vinden in het toelatingsbeleid van de opleiding, dat passend is voor een masteropleiding Fiscaal Recht. Het vindt de begeleiding van de studenten door de opleiding heen frequent en uitgebreid. Naast de vele informele contactmomenten heeft de opleiding twee vaste momenten, waardoor studenten altijd ruime individuele begeleiding ontvangen. Het panel vindt de opleiding in principe studeerbaar. Op basis van de gesprekken met studenten en alumni concludeert het panel dat de meeste studenten de opleiding met werk, een tweede studie of andere activiteiten combineren, of dat zij meer vakken volgen dan nodig en/of een extra track kiezen. Het panel vindt het lage percentage nominale afstudeerders daarom niet zorgwekkend.

Wel adviseert het panel om de begeleiding bij het schrijven van de scriptie anders vorm te geven. Op dit moment is de begeleiding flexibel, kan er op elk moment worden gestart en stemmen student en begeleider samen af hoe het traject verloopt. Studenten zijn positief over de grote mate van flexibiliteit die ze hierin hebben. Tegelijk zorgt die vrijheid ook voor vrijblijvendheid en zelfs ongelijkheid: studenten die langer over de scriptie doen kunnen die bijschaven en perfectioneren. Volgens het panel is het transparanter en eerlijker om een scriptietraject met duidelijke deadlines vorm te geven, zoals al gebeurt in bijvoorbeeld de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid. Het adviseert daarom een formeel thesistraject in te richten, dat studenten in deze individuele fase meer ondersteunt en stuurt.

Docententeam

Het docententeam van de vakgroep bestaat uit een groep van 25 docenten met zowel een academisch profiel als een duidelijke praktijkconnectie. Docenten die fungeren als vakcoördinatoren zijn gepromoveerd

dan wel bijna gepromoveerd. De meeste docenten hebben naast het docentschap een functie in de fiscale praktijk, bijvoorbeeld in de adviespraktijk, de advocatuur, de Belastingdienst, het Ministerie van Financiën en de rechterlijke macht. Voor iedere docent met een aanstelling vanaf 0,4 fte geldt het uitgangspunt dat zij de BKO hebben behaald of op korte termijn zullen behalen. Docenten die nieuw in dienst komen en nog niet in het bezit zijn van de BKO krijgen (naast de door het VU Centre of Teaching and Learning (CTL) aangeboden Start-to-teach-dag) over het algemeen op korte termijn de mogelijkheid om te starten met de BKO-opleiding. Op dit moment is 50% van de onderwijsgeevenden van de master Fiscaal Recht voor wie deze verplichting geldt, in het bezit van een BKO.

Het panel constateert dat de docenten beschikken over de juiste inhoudelijke expertise voor het vormgeven van de opleiding. De aansluiting van het onderwijs bij het onderzoek van de docenten is positief, en de connectie met de praktijk versterkt de Law in Action-benadering. Studenten waren lovend over de inzet, betrokkenheid en laagdrempeligheid van het onderwijsgevend personeel. Zij noemden de open communicatie en de prettige sfeer als bepalende kenmerken van hun opleiding. Wel vindt het panel een percentage van 50% behaalde BKO's aan de lage kant. Het sprak hierover met de opleiding. Die heeft moeite met het aantrekken van docenten die over de juiste inhoudelijke en praktische expertise beschikken, waardoor dit percentage wat lager uitvalt. Het panel vindt dat de kwaliteit van docenten op orde is maar adviseert in te zetten op een groei van het aantal docenten met BKO.

Overwegingen

Naar het oordeel van het panel is de masteropleiding Fiscaal Recht goed en gedegen opgebouwd, met drie goed gekozen afstudeerrichtingen. Die sluiten goed aan bij de beroepseisen en de actuele eisen vanuit het veld, en passen ook bij het onderzoek dat aan de VU wordt gedaan. De werkvormen zijn goed gevarieerd en bieden ruimte voor de Law in Action-benadering. De opleiding stelt studenten in staat de beoogde leerresultaten te bereiken en voldoet aan de vereisten gesteld in het Convenant civiel effect en door de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs. Methodologie en schrijfvaardigheden zijn door de opleiding heen versterkt en de opleiding laat een mooie balans tussen praktijkgerichtheid en academisch gehalte zien. Het panel is verder te spreken over de samenwerking met andere universiteiten, die helder is geregeld in een samenwerkingsverband en door studenten wordt gewaardeerd. Het panel kan zich vinden in het toelatingsbeleid van de opleiding, dat passend is voor een masteropleiding Fiscaal Recht. Het vindt de begeleiding van de studenten door de opleiding heen frequent en uitgebreid, zowel in formele contactmomenten als op informele basis. Wel adviseert het panel om een formeel thesistrject in te richten, dat studenten in deze individuele fase meer ondersteunt en stuurt. Met betrekking tot het docententeam vindt het panel de kwaliteit toereikend, maar het adviseert wel in te zetten op een groei van het aantal docenten met BKO.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 2 voldoet.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsbeleid en systeem van toetsing

De toetsing binnen de masteropleiding sluit aan bij het instellingsbrede toetsbeleid van de VU. Dat is gerelateerd aan de VU onderwijsvisie (2021) en de VU Toetsvisie (2022) en verwoord in het Handboek Onderwijskwaliteit – VU-toetskader 2019. De nadere invulling hiervan op is facultair niveau vastgesteld in de Nota Toetsbeleid (september 2022). De toetsen moeten volgens deze nota voldoen aan kwaliteitscriteria ten aanzien van begripsvaliditeit, inhoudsvaliditeit, betrouwbaarheid, transparantie of helderheid, bruikbaarheid en effect op het leerproces. De opleiding kent een toetsplan dat de gemaakte keuzes voor de mix van toets- en beoordelingswijzen verantwoordt. Het toetsplan brengt in kaart hoe en wanneer de leerdoelen van de onderwijseenheden getoetst worden en hoe de leerdoelen aansluiten bij de eindtermen van de opleiding. Het toetsplan krijgt op vakniveau vertaling in toetsmatrijzen. Deze worden met andere relevante gegevens over een vak in een toetsdossier verzameld en sinds kort gestructureerd centraal in de faculteit opgeslagen. De uitvoering van een nieuw gecentraliseerd systeem van archivering van de stukken in de toetsdossiers is op dit moment nog in ontwikkeling. De toetsing van de vakken binnen de afstudeerrichtingen vindt doorgaans plaats door het afnemen van tentamens, het schrijven van papers of andere schriftelijke stukken en mondelinge presentaties.

Taalmodellen zoals ChatGPT hebben de aandacht binnen de faculteit. Op dit moment bepalen docenten zelf hoe zij hun toetsing aanpassen als dit door de recente ontwikkelingen nodig lijkt. Er zijn VU-kaders in de maak voor de inzet van generatieve AI in het onderwijs. De kaders beogen een goede basis te zijn om na te gaan hoe AI kan worden ingezet in het onderwijs en om te bezien waar eventuele knelpunten liggen. Op dit moment wordt er door het VU Centre for Teaching & Learning gewerkt aan een cursus op maat voor de faculteit over de toepassing van AI.

Het panel kan zich goed vinden in de manier waarop toetsing en toetsbeleid in de masteropleiding zijn vormgegeven. Het stelt vast dat de toetsing gevarieerd en passend is. Via mechanismen en middelen als het vierogenprincipe, rubrics of antwoordmodellen en de inzet van een toetsplan en toetsmatrijzen garandeert de opleiding dat de toetsing voldoende inzichtelijk en transparant tot stand komt. Het panel is positief over de standaardisering en archivering van toetsen via toetsdossiers, en moedigt de opleiding aan hiermee door te gaan. Het panel constateert verder dat docenten veel vrijheid hebben in het vormgeven van toetsen, en dat zij ook zelf als eerste aan zet zijn waar het bijvoorbeeld gaat om het aanbrengen van veranderingen in de toetsvorm onder invloed van het gebruik van taalmodellen. Het panel adviseert de opleiding en de faculteit om hier meer op te sturen, zodat docenten niet zelf het wiel hoeven uit te vinden en goed weten wat binnen de faculteit acceptabel is.

Beoordeling eindniveau

De beoordeling van masterscripties gebeurt aan de hand van gestandaardiseerde online beoordelingsformulieren waarop de beoordelingscriteria staan vermeld. Naar aanleiding van de aanbeveling het vorige visitatiepanel is met de scriptiecoördinatoren van de afstudeerrichtingen een set richtlijnen in de vorm van een rubric ontworpen die expliciteren welk beoordelingsniveau en cijfer het beste aansluit bij de masterscriptie. De scriptie wordt door (minimaal) twee onafhankelijke examinatoren beoordeeld. De eerste beoordelaar is tevens scriptiebegeleider. De definitieve versie van de scriptie wordt voorgelegd aan een tweede beoordelaar, die zich een onafhankelijk oordeel vormt. Eerste en tweede beoordelaar plegen overleg over de onderbouwing van hun oordelen en het toe te kennen cijfer. Ten behoeve van versterking van de transparantie maken beide beoordelaars afzonderlijk het eigen oordeel op het beoordelingsformulier kenbaar. In geval van een groot verschil van mening over de becijfering van de scriptie (1 punt of meer) is het gebruikelijk dat de scriptiecoördinator een derde beoordelaar aanwijst. Doorgaans leidt dit tot overeenstemming. Zo niet, dan kan de scriptiecoördinator de examencommissie inschakelen om tot een beoordeling te komen. De beoordeling wordt in de regel in een afsluitend gesprek met de student

besproken. In dit gesprek licht de scriptiebegeleider aan de hand van een beoordelingsformulier toe hoe de beoordeling tot stand is gekomen.

Het panel is positief over de beoordeling van het eindniveau, die zorgvuldig plaatsvindt. Het stelt vast dat de onafhankelijke beoordeling door twee beoordelaars goed is vormgegeven. Voor de beoordeling van de masterscripties geldt dat beoordelaars getoetst zijn door de examencommissie: die vereist dat zij over ruime wetenschappelijke ervaring beschikken (meestal een afgerond proefschrift). Het beoordelingsformulier bevat relevante criteria en biedt veel ruimte voor toelichting van de gegeven scores en de eindbeoordeling, waardoor doorgaans duidelijk is waarom tot een bepaald cijfer besloten is. Op de verschillende te beoordelen deelcriteria wordt de beoordelaars gevraagd om te kiezen tussen de scores uitstekend, goed, ruim voldoende, voldoende of onvoldoende. De definitie van deze verschillende elementen is in een rubric beschreven. Wel acht het panel het beoordelingsformulier van de scriptie voor enige verbetering vatbaar. De manier waarop de deelscores tot een eindcijfer leiden, is volgens het panel niet helder, omdat aan de deelcriteria geen expliciete weging is gegeven. Het panel adviseert dit aan te passen.

Examencommissie

De masteropleiding valt onder een facultaire examencommissie. Deze is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de tentamens. De examencommissie beoordeelt daarom periodiek het door de opleiding vastgestelde toetsplan om vast te stellen of de door de opleiding gebruikte toetsvormen adequaat zijn voor het toetsen van de leerdoelen en of (alle) eindtermen van de opleiding in voldoende mate aansluiten bij die leerdoelen. De resultaten van deze beoordeling worden schriftelijk vastgesteld en toegezonden aan het opleidingsmanagement. De examencommissie controleert ook periodiek de aanwezigheid en volledigheid van de toetsdossiers. De examencommissie voert periodiek overleg met het opleidingsmanagement.

In toenemende mate worden schriftelijke tentamens digitaal gemaakt in Testvision. Na afronding van de beoordeling van het tentamen geeft dit programma een analyse per toetsitem. De uitkomsten van de analyse worden schriftelijk vastgelegd en met de verantwoordelijke examinatoren besproken.

De examencommissie verzekert zich jaarlijks van de betrouwbaarheid van de beoordeling van scripties door middel van een steekproef uit de scriptiedatabase. Hierbij worden scripties gelezen zonder kennis van het bijbehorende beoordelingsformulier en marginaal beoordeeld aan de hand van criteria zoals probleemstelling, verantwoording, methode, structuur, brongebruik en argumentatie. Het verkregen cijfer wordt vervolgens vergeleken met het cijfer gegeven door de beoordelaars en indien er een verschil van meer dan 1 punt is, wordt het beoordelingsformulier nagekeken voor mogelijke verklaringen. Wanneer een verklaring niet gevonden wordt, zal de examencommissie overleg plegen met de beoordelaar of vakcoördinator met als doel de scriptiebeoordeling te verbeteren.

De verantwoordelijkheid voor de toetsing binnen vakken die worden verzorgd aan de universiteiten van Tilburg en Maastricht is belegd bij de betreffende opleidingen en examencommissies. Op dit moment bezien de betrokkenen of een periodiek overleg tussen de examencommissies van de samenwerkende universiteiten tot de mogelijkheden behoort. Op basis van de vakevaluaties en overleg met de OLC is het incidenteel voorgekomen dat de opleidingscoördinator contact heeft opgenomen met de Universiteiten van Tilburg en Maastricht, maar dat zijn incidenten.

Het panel stelt vast dat de examencommissie haar borgingstaak adequaat uitvoert via kwaliteitschecks op vakken en eindwerken. Het sprak met de commissie over haar taakopvatting en praktijk, en concludeerde dat de commissie goed ingebed is in de facultaire kwaliteitszorgsystemen en proactief bijdraagt aan de

discussie rondom actuele zaken, zoals taalmodellen. De commissie staakte haar eerste steekproef van toetsdossiers in collegejaar 2022-2023 toen ze constateerde dat de invulling hiervan nog niet op niveau was, en vroeg dat de opleidingen dit als prioriteit op te pakken. Het panel raadt de commissie wel aan om vaker formeel overleg te organiseren met de opleidingsdirectie, om te zorgen dat er sprake is van een structureel gesprek over toetskwaliteit. De examencommissie functioneert nu vrij autonoom, en het panel ziet kansen om tot meer afstemming te komen en een vinger aan de pols te houden bij actuele ontwikkelingen in de opleiding.

Overwegingen

Het panel is te spreken over de gedegen vormgeving van toetsing en toetsbeleid in de masteropleiding. De toetsing is gevarieerd en passend. Het panel is positief over de standaardisering en archivering van toetsen via toetsdossiers en moedigt de opleiding aan erop toe te zien dat dit snel voor alle vakken goed gedaan wordt. Het panel constateert verder dat docenten veel vrijheid hebben in het vormgeven van toetsen, en dat zij ook zelf als eerste aan zet zijn waar het bijvoorbeeld gaat om het aanbrengen van veranderingen in de toetsvorm onder invloed van het gebruik van taalmodellen. Het panel adviseert de opleiding en de faculteit om hier meer op te sturen. De toetsing van het eindniveau is volgens het panel goed vormgegeven. Het beoordelingsformulier is inzichtelijk, mede dankzij de ruimte voor kwalitatieve feedback en toelichting die het biedt. Het adviseert de weging van subcriteria nog te herzien. De examencommissie vervult haar borgingsrol en is daarbij proactief. Het panel raadt de commissie wel aan om vaker formeel overleg te organiseren met de opleidingsdirectie, om te zorgen dat er sprake is van een structureel gesprek over toetskwaliteit.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 3 voldoet.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Het panel las vijftien eindwerken van de opleiding, waarin alle afstudeerrichtingen en varianten (voltijd en deeltijd) vertegenwoordigd waren. Het constateert dat al deze werken van voldoende niveau zijn voor een fiscaal-juridische masteropleiding. De scripties zijn door de bank genomen van solide of goede kwaliteit, en hebben vaak actuele en maatschappelijk relevante onderwerpen die passen bij het Law in Action-speerpunt van de faculteit.

Alumni van de opleiding zijn werkzaam op verschillende gebieden van het fiscale 'speelveld': als belastingadviseur, als belastinginspecteur, als belastingrechter, als beleidsmedewerker/wetgevingsjurist bij het Ministerie van Financiën, als fiscalist bij lagere overheden, als in-house fiscalist bij bedrijven en instellingen, als fiscalist bij een internationale instelling of de Europese Commissie of als wetenschappelijk medewerker. Veel studenten vinden al een baan vóór het afstuderen. Enkele afgestudeerden zijn actief als promovendus of docent. Het panel begreep van studenten dat zij de opleiding van meerwaarde vinden voor hun werk en dat ze de aansluiting van de opleiding op de praktijk als positief waarderen.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindwerken en de alumni van de opleiding laten zien dat de beoogde leerresultaten worden behaald. Alumni stromen succesvol door naar diverse functies in het beroepenveld en voelen zich hier goed op voorbereid.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 4 voldoet.

Eindoordeel

Het oordeel van het panel over de masteropleiding Fiscaal Recht is positief.

Ontwikkelpunten

1. Zet in op de groei van het aantal docenten met BKO.
2. Voer een scriptietraject in met duidelijke mijlpalen en deadlines.
3. Ga door met de verdere standaardisering en archivering van toetsen via toetsdossiers voor alle vakken.
4. Zorg voor meer sturing vanuit faculteit en opleidingsdirectie bij het vaststellen van toetsvormen en het aanbrengen van veranderingen hierin, bijvoorbeeld als gevolg van de invloed van het gebruik van taalmodellen als ChatGPT. Zorg voor opleidings- en facultaire kaders die docenten bij dergelijke keuzes ondersteunen.
5. Herzie de weging van subcriteria op het beoordelingsformulier van de scriptie.
6. Zorg voor meer frequent formeel overleg tussen examencommissie en opleidingsdirectie, om te zorgen dat er sprake is van een structureel gesprek over toetskwaliteit.

Bijlage 1. Beoogde leerresultaten

A. De afgestudeerde beschikt over de volgende kennis en inzichten:

1. diepgaande kennis van en inzicht in de hoofdgebieden van het fiscaal recht;
2. inzicht in de samenhang tussen de hoofdgebieden van het fiscaal recht;
3. inzicht in het functioneren van en de interactie tussen de actoren binnen het fiscaal recht.

B. De afgestudeerde beschikt over de volgende vaardigheden en attituden:

1. de vaardigheid literatuur en juridische bronnen op het gebied van het fiscaal recht diepgaand te analyseren en interpreteren en daarover kritische vragen te stellen;
2. de vaardigheid om kennis van het fiscaal recht toe te passen in complexe casus;
3. de vaardigheid om creatieve oplossingen aan te dragen voor complexe problemen;
4. de vaardigheid zelfstandig een rechtswetenschappelijk onderzoek van enige omvang voor te bereiden en uit te voeren (probleemstelling formuleren, verzamelen van informatie, interpreteren van gegevens, conclusies trekken);
5. de vaardigheid een wetenschappelijk juridisch betoog schriftelijk en mondeling te presenteren;
6. een kritische houding aannemen ten aanzien van onderzoek op het gebied van het fiscaal recht;
7. de vaardigheid te reflecteren op het eigen leerproces en het eigen leerproces te sturen en te plannen.

Bijlage 2. Opleidingscurriculum

Afstudeerrichting Directe belastingen

Periode 1		Periode 2				Periode 3				Periode 4				Periode 5				Periode 6																								
4 sep 2023/ 27 okt 2023		30 okt 2023/ 22 dec 2023				8 jan 2024/ 2 feb 2024				5 feb 2024/ 29 mrt 2024				1 apr 2024/ 31 mei 2024				3 jun 2024/ 28 jun 2024																								
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Inkomstenbelasting winst (6 ec)		Tentamenweek				Vennootschapsbelasting (12 ec)				Tentamenweek				vervolg Vennootschapsbelasting (12 ec)				Tentamenweek				vervolg Internationaal belastingrecht (9 ec)				Tentamenweek				vervolg Scriptie (9 ec)				Tentamenweek								
Belastingheffing van de dga (3 ec)		Tentamenweek				Omzetbelasting (6 ec)				Tentamenweek				Loonheffingen (3 ec)				Internationaal belastingrecht (9 ec)				Tentamenweek				Methoden, grondslagen en ethiek (3 ec)				Tentamenweek				Masterscriptie - Fiscaal recht (9 ec)				Tentamenweek				
EU-belastingrecht (3 ec)		Tentamenweek				Tentamenweek				Onderwijsvrij				Tentamenweek				Formeel belastingrecht (6 ec)				Tentamenweek				Masterscriptie - Fiscaal recht (9 ec)				Tentamenweek				Tentamenweek								

Afstudeerrichting Indirecte belastingen

Periode 1		Periode 2				Periode 3				Periode 4				Periode 5				Periode 6																											
4 sep 2023/ 27 okt 2023		30 okt 2023/ 22 dec 2023				8 jan 2024/ 2 feb 2024				5 feb 2024/ 29 mrt 2024				1 apr 2024/ 31 mei 2024				3 jun 2024/ 28 jun 2024																											
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26			
Inkomstenbelasting winst (6 ec)		Tentamenweek				Vennootschapsbelasting (12 ec)				Tentamenweek				vervolg Vennootschapsbelasting (12 ec)				Tentamenweek				vervolg Vennootschapsbelasting (12 ec)				Tentamenweek				Indirecte belastingen en internationale handel (6 ec)				Tentamenweek				vervolg Scriptie (9 ec)				Tentamenweek			
European Value Added Tax (Maastricht) (6 ec)		Tentamenweek				Omzetbelasting (6 ec)				Tentamenweek				Capita selecta omzetbelasting (Tilburg) (6 ec)				Tax Assurance voor indirecte belastingen (Tilburg) (6 ec)				Tentamenweek				Methoden, grondslagen en ethiek (3 ec)				Tentamenweek				Masterscriptie - Fiscaal recht (9 ec)				Tentamenweek							
Tentamenweek		Tentamenweek				Onderwijsvrij				Tentamenweek				Formeel belastingrecht (6 ec)				Tentamenweek				Masterscriptie - Fiscaal recht (9 ec)				Tentamenweek				Tentamenweek				Tentamenweek											

 Verplichte vakken

 Keuzevakken

Afstudeerrichting Tax & Technology

Periode 1		Periode 2					Periode 3					Periode 4					Periode 5					Periode 6																				
4 sep 2023/ 27 okt 2023		30 okt 2023/ 22 dec 2023					8 jan 2024/ 2 feb 2024					5 feb 2024/ 29 mrt 2024					1 apr 2024/ 31 mei 2024					3 jun 2024/ 28 jun 2024																				
36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Inkomstenbelasting winst (6 ec)		Vennootschapsbelasting (12 ec)					vervolg Vennoot- schaps- belasting (12 ec)					Transfer pricing (TP) (6 ec)					Tax & technology II (Tilburg) (6 ec)					vervolg Scriptie (9 ec)																				
Tax & technology I (6 ec)		Omzetbelasting (6 ec)					Onderwijsvrij					Formeel belastingrecht (6 ec)					Methoden, grondslagen en ethiek (3 ec)					Masterscriptie - Fiscaal recht (9 ec)																				
Tentamenweek		Tentamenweek					Tentamenweek					Tentamenweek					Tentamenweek					Tentamenweek																				

Bijlage 3. Bezoekprogramma

Dag 1: 7 februari 2024

09.00	09.30	Ontvangst en welkom
09.30	10.00	Vooroverleg panel (intern) & open spreekuur
10.00	10.30	Gesprek facultair management
10.30	10.45	Pauze
10.45	11.15	Gesprek opleidingsmanagement B en M Rechtsgeleerdheid
11.15	11.45	Pauze
11.45	12.15	Gesprek studenten & alumni B Rechtsgeleerdheid
12.15	12.45	Gesprek docenten B Rechtsgeleerdheid
12.45	13.45	Lunch
13.45	14.15	Gesprek studenten M Rechtsgeleerdheid
14.15	14.45	Gesprek alumni M Rechtsgeleerdheid
14.45	15.15	Gesprek docenten M Rechtsgeleerdheid
15.15	15.45	Pauze
15.45	16.45	Gesprek examencommissie
16.45	18.00	Opstellen bevindingen B en M Rechtsgeleerdheid (panel intern); mogelijkheid aanvullende vragen management B en M Rechtsgeleerdheid

Dag 2: 8 februari 2024

08.45	09.00	Aankomst panel
09.00	09.30	Gesprek opleidingsmanagement B Law in Society en M LPIS
09.30	09.45	Pauze
09.45	10.15	Gesprek studenten & alumni B Law in Society
10.15	10.45	Gesprek docenten B Law in Society
10.45	11.15	Pauze
11.15	11.45	Gesprek studenten & alumni M LPIS
11.45	12.15	Gesprek docenten M LPIS
12.15	13.15	Lunch
13.15	14.45	Opstellen bevindingen B Law in Society en M LPIS (panel intern)
14.45	15.15	Gesprek opleidingsmanagement B en M Notarieel Recht
15.15	15.45	Pauze
15.45	16.15	Gesprek studenten en alumni B en M Notarieel Recht
16.15	16.45	Gesprek docenten B en M Notarieel Recht
16.45	18.00	Opstellen bevindingen B en M Notarieel Recht (panel intern); mogelijkheid aanvullende vragen management B Law in Society, M LPIS, B en M Notarieel Recht

Dag 3: 9 februari 2024

08.45	09.00	Aankomst panel
09.00	09.30	Gesprek opleidingsmanagement M Fiscaal Recht en M International Business Law
09.30	09.45	Pauze
09.45	10.15	Gesprek studenten en alumni M Fiscaal Recht
10.15	10.45	Gesprek docenten M Fiscaal Recht
10.45	11.15	Pauze
11.15	11.45	Gesprek studenten & alumni M International Business Law

11.45	12.15	Gesprek docenten M International Business Law
12.15	13.15	Lunch
13.15	14.30	Opstellen bevindingen M Fiscaal Recht en M International Business Law (panel intern); mogelijkheid aanvullende vragen management M Fiscaal Recht en M International Business Law
14.30	15.30	Eindgesprek opleidingsmanagement (alle opleidingen)
15.30	16.00	Vorbereiden mondelinge rapportage (panel intern)
16.00	16.30	Mondelinge rapportage

Bijlage 4. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken van de masteropleiding Fiscaal Recht bestudeerd. De gegevens van de eindwerken zijn op aanvraag beschikbaar bij Academion.

Daarnaast heeft het panel voor en tijdens het bezoek onder andere de volgende materialen geraadpleegd:

- Rapporten vorige visitatie
- Zelfevaluaties en bijlagen
- Regeling voor eindwerken Faculteit der Rechtsgeleerdheid 2022
- Kader kwaliteitszorg RCH 2023
- Jaarverslag Examencommissie Rechtsgeleerdheid 2022-2023
- Jaarverslag Career Services Rechtsgeleerdheid 2022-2023
- Faculteitsreglement 2017
- Facultaire Nota Toetsbeleid 2022
- Domeinspecifiek Referentiekader WO Rechtsgeleerdheid 2015
- Convenant civiel effect 2016
- Law in ACTION: Onderwijsvisie Faculteit der Rechtsgeleerdheid 2023
- Fiscaal Recht Sponsorovereenkomst concept 2023
- Fiscaal Recht Samenwerkingsovereenkomst concept 2023
- Civiel effect in de VU-opleidingen 2023-2024 svz november 2023